

PROF. BOGO TEPLÝ

Bruno Hartman

Ko je bil profesor Bogo Teplý leta 1963 upokojen kot ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru, še zdaleč ni nehal delati. Že kar 1. aprila istega leta se je začelo njegovo honorarno bibliografsko-dokumentacijsko delo, ki ga je opravljajl še do tistega petka, ko je na večer umrl, 13. julija 1979. Več kot šestnaj let je tedaj delovno prebil med knjižničarji v nekdanji Študijski, današnji Univerzitetni knjižnici v Mariboru in ustvaril nadrobno dokumentacijsko kartoteko mariborskega časnika »Marburger Zeitung« za razdobje od 1865. do pod konec 1889. leta.

Profesor Teplý je imel v življenju mnogo opraviti s knjigami — saj je bil po študijih slovenist in zgodovinar. Z njimi se je še zlasti pečal v socialistični prosvetni organizaciji »Svoboda«, ki je od leta 1929 izdajala istoimensko revijo. Vanjo je v prvem letniku sproti poročal o novih knjigah. V Mariboru se je prav takrat na moč uveljavila knjižnica Delavske zbornice, ki je dobivala knjige od svoje ljubljanske centrale. Profesor Teplý je redno zahajal v knjižnične prostore — tedaj so bili še na oni, desni strani Drave, v Verstovškovi ulici, pregledoval nove knjižne pošiljke in odbiral iz njih dela, o katerih je poročal v posebni rubriki revije »Svoboda«. V letnikih 1933 in 1934 te revije je urejal rubriko Knjige in knjižnice in marsikateri prispevek zanjo napisal sam. Pri tem se je postavil na trdno marksistično idejno izhodišče, vseskozi pa je imel pred očmi namen, da s svojim kritičkim in usmerjevalnim dejanjem delavskemu razredu na Slovenskem razširi duhovno obzorje.

Neposredno kot knjižničar je profesor Teplý deloval na mariborski klasični gimnaziji, ko je bil v šolskem letu 1929/30 varuh slovenske dijaške knjižnice, od 1930. do 1935. leta pa varuh znamenite profesorske knjižnice na istem zavodu. Vendar se zdi, da ga knjižničarstvo niti kot veda niti kot njena praktična aplikacija ni zares pritegnilo.

Ko je leta 1963 prišel v Študijsko knjižnico, se je lotil posebnega knjižničarskega posla — bibliografsko-dokumentacijske obdelave enega samega vira — »Marburger Zeitung« ali »mariborčanke«, kakor je sam časnik zmeraj imenoval. Ravnatelj knjižnice prof. Janko Glazer je bil namreč malo pred svojo upokojitvijo povabil prof. dr. Ivana Dornika, da je začel bibliografsko izčrpavati gradivo iz starejših, predvsem slovenskih periodičnih publikacij. Profesor Teplý se mu je pridružil, a lotil se je le enega, a za zgodovino Maribora in nekdanje Štajerske neprecenljivega vira. Nemški lokalni časnik je namreč zelo pisano in obširno poročal o življenju v obdravskem mestu. Ker dolgo ni imel vzporednika v slovenskih časnikih, je pač za lep čas najizdatnejši vir za spoznavanje vsega dogajanja v mestu in okolici, pa tudi za spoznavanje, kako so v Mariboru sprejemali dogodke v belem svetu.

Profesor Teplý si je ustvaril svoj sistem zajemanja podatkov. Celotno gradivo je zajel v dvajset velikih skupin, ki so porazdeljene na področne, strokovne in predmetne skupine. S takšnim sistemom je zaobsegel praktično vse, o čemer je časnik poročal: od gospodarstva, politike, zakonodaje, samouprave, prosvete, družabnega življenja tja do prehrane in jedil. Zajeti podatki se pretežno nanašajo na Maribor. Do svoje smrti je profesor Teplý izdelal za ta katalog 167.964 listkov. Z njimi je ustvaril dokumentacijo o štiriindvajsetih letih dogajanja v Mariboru, kakršno komajda ima kakšno mesto pri nas, pa bržčas tudi v svetu. Z njo si je postavil duhovni spomenik, raziskovalcem pa podaril izredno bogato napotilo k mariborski in severovzhodnoslovenski preteklosti in sicer k tisti, v kateri je bilo posebno rodno brstje kasnejšega razvoja mesta.

Zakaj se je profesor Teplý s tolikšno vnemo lotil tega bibliografsko-dokumentacijskega dela? Razlogov je več: raziskovanje mariborske preteklosti mu je bilo po srcu, o čemer najbolj priča njegova knjiga »Maribor — Ilustrirani vodnik po mestu in okolici« iz leta 1955; metodo zbiranja podatkov si je izdelal, ko je desetletja zbiral gradivo za gospodarsko zgodovino Slovencev; vodil ga je etos raziskovalca, ki nesebično pripravlja izhodišča drugim raziskovalcem in znanstvenikom. Povrh je čutil v sebi zadosti moči za delo, videl pa je tudi, da iz dela živi.

V knjižnici je vseh dolgih šestnajst let živel v ubranosti z vsemi. Bilo je to življenje v skupnosti, ki je rasla iz vzajemnega spoštovanja in tovariške pozornosti. Profesor Teplý je vedel, da ima ob sebi ljudi, ki so mu zmeraj pri roki, ki so mu voljni izkazovati tudi najdrobnejše ljubeznivosti in spoštovanje. Zato mu je bila knjižnica ves tisti čas do smrti drugi dom, ki je vanj prihajal po

utrjenem redu in po njem v njej živel. Pri delu je bil izredno natančen, redoljuben. Čutil se je za člana delovne skupnosti, v kateri se je rad sprostil, bil hudomušen in duhovit. Rad se je povešil s sodelavci, rad pomoževal, se pošalil s kolegicami, ki so s tankim poslušom bedele nad njegovim počutjem, in rad je s knjižničarji popotoval na študijske izlete. Od teh jim bo ostal v najlepšem spominu tisti v Belo Krajino in na Dolenjsko, v deželo profesorjeve mladosti, v deželo njegove prvinske ljubezni.

Ko je profesor Teplý pred nekaj leti hudo zbolel, tako da se skoraj ni mogel premikati, ga lep čas ni bilo v knjižnico. Takrat ga je neugnana sila vlekla nazaj k delovni mizi; kakor po čudežu si je spet opomogel in spet dan za dnem, tedaj z drobnimi koraki in ob palici prihajal k svojim foliantom in karticam. Moč dela je tistikrat premagala smrt.

Prve ure svojega poslednjega dne je sklenil po utečenem redu. Opoldne je za svojim pisalnikom odložil peresnik, začepil črnilnik, zložil popisane kartice in zaprl časnik. Poslovil se je s šegavo izrečenim pričakovanjem dobrot — slovenskih jedi, ki da ga čakajo za njegovo mizo pri »Orlu«, pričakovanjem, ki je dajalo njegovemu veselju do življenja poseben lesk — in za zmeraj odšel.

Takšnega bomo ohranili z duhovnimi očmi: drobno postavico, s klobukom, stisnjenim na glavo, z iztegnjeno roko in navpik v pločnik tikajočo palico, s kratkimi, previdno postavljenimi koraki, kako zavija za vogal Univerzitetne knjižnice, v kateri je shranjeno njegovo delo, in stopa na široko cesto, na óno stran, kamor sonce zahaja.